

Шашук Ольга Олександрівна (Мелітополь) – Аспірантка кафедри педагогіки та педагогічної майстерності Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ЦЕНТРАХ РАНЬОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Дослідження проблем інституціоналізації соціального розвитку дітей з особливими потребами раннього віку вимагає детального визначення нормативно-правових основ такого роду діяльності та аналізу протиріч, що виникають.

Серед основних законів, що забезпечують право дитини з особливими потребами на кваліфіковану допомогу в процесі її соціального становлення визначимо Закон України

«Про охорону дитинства». У статті 26 цього Закону зазначено, що держава сприяє створенню дітям-інвалідам та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів. У зв'язку з цим їм надається безоплатна спеціалізована, дефектологічна і психологічна допомога.

У Законі України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», у статті 4 зазначено, що діяльність держави щодо інвалідів виявляється у створенні умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає, в тому числі, у забезпеченні виконання індивідуальної програми реабілітації та здійсненні реабілітаційних заходів. Стаття 36 цього закону говорить про те, що матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення інвалідів здійснюється шляхом надання послуг по соціальній реабілітації. Зміст якої детально розкрито у Законі України **«Про реабілітацію інвалідів в Україні»**. У статті 37 цього Закону визначено, що соціальна реабілітація (абілітація) передбачає навчання дитини-інваліда основних соціальних навичок та педагогічну корекцію з метою вироблення і підтримання навичок автономного проживання, стереотипів безпечної поведінки, опанування навичками захисту власних прав та інтересів, самоаналізу та отримання навичок позитивного сприйняття себе та оточуючих, навичок спілкування. З аналізу змісту цієї статті стає зрозумілим соціально-педагогічний характер заходів із соціальної реабілітації. Звернемо увагу також на те, що соціально-педагогічні послуги, як різновид соціальних послуг, розглядаються і у Законі України **«Про соціальні послуги»** (ст. 5).

Соціальним інститутом, який реалізує право дитини з особливими потребами на повноцінний соціальний розвиток та здійснює з цією метою комплекс реабілітаційних та соціально-педагогічних послуг є центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Згідно **Типового положення про центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів** (Наказ Міністерства соціальної політики України від 15.08.2013 р.) цей заклад, зокрема, здійснює заходи для дітей-інвалідів, а також дітей віком до 2 років, які мають ризик отримати інвалідність (п. 1.1). Структурним підрозділом Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів є відділення ранньої соціальної реабілітації, яке згідно **Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів**, ставить за мету ранню соціальну інтеграцію та соціалізацію дітей з особливими потребами у суспільство. Фахівцем, який координує та реалізує реабілітаційні заходи щодо соціалізації дитини дошкільного віку з особливими потребами є соціальний педагог (п. 5.1 Типового положення).

Отже, короткий огляд нормативно-правових актів щодо забезпечення в

Україні права дитини з особливими потребами на інституціолізований ранній соціальний розвиток свідчить про ґрунтовність та різнобічність діяльності держави у цьому питанні. Проте, право дитини на якісну ранню допомогу не може бути реалізовано у повній мірі у зв'язку з тим, що актуальним залишається питання підготовки кадрів саме для закладів ранньої соціальної реабілітації. Зокрема, в навчальних планах підготовки майбутніх соціальних педагогів не визначено жодної дисципліни, безпосередньо спрямованої на системне розкриття сутності і змісту ранньої соціальної реабілітації, а також науково-методичних основ діяльності фахівця закладу ранньої соціальної реабілітації.